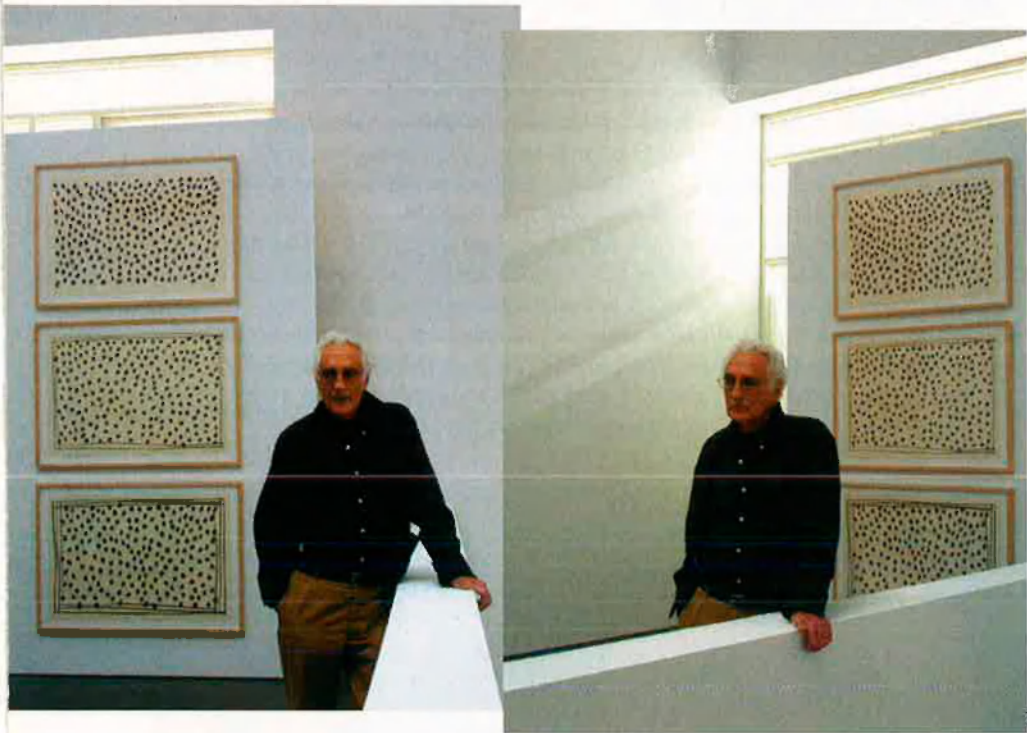

Hernández Pijuan, pintor per cames

Joan Hernández Pijuan, un dels artistes catalans més singulars del segle XX, va morir el dia 28 de desembre a Barcelona, als 74 anys d'edat, a causa d'un càncer de pulmó que patia des de feia mesos. El pintor va saber vèncer modes i estils.

Encara que feia metre vuitanta i ténia ja setanta-quatre anys, els seus amics l'anomenaven Juanín. En el món de l'art, Joan Hernández Pijuan. Un home summament gràcil, alt i prim, de pell bruna, rostre afilat i cabell blanc. D'una elegància austera, antiga, i timbre potent, és impossible recordar-lo sense l'eterna cigarreta a la mà.

Fill del director del diari barceloní *El Noticiero Universal*, s'inicià en l'agrimensura espacial maquetant les seves pàgines d'art. A la redacció, conegué el crític d'art Rafael Santos Torroella, que serà el seu mentor en uns primers moments vacil·lants. Amb tot, al seu DNI ja havia inscrit l'epígraf de "pintor" a la casella d'ofici.

El 1955, presentat per Santos Torroella, exposa la seva primera individual al Museu de Mataró. L'any següent va fundar el grup Sílex a Mataró, juntament amb Carles Planell, Eduard Alcoy i Josep M. Rovira Brull, i es va incorporar a l'ambient artístic del país.

I el 1957 viatja a París per estudiar gravat i litografia. Precisament, Hernández Pijuan serà un dels cultivadors d'obra gràfica més destacats d'Europa.

A París, pren contacte amb les darreres tendències informalistes, i evoluciona vers un estil més personal. En tornar, exposa a la mítica galeria Syra, de Barcelona, una sèrie de pintures d'acció, de contrastos i explosions violentes amb predomini de negres i blancs.

El 1960 realitza els decorats de l'obra de teatre *Medea encantadora*, de Jos Bergamín, que s'estrena a Barcelona.

Al final dels seixanta, el traç gestua esdevé cada vegada més geomètric. S'interessa cada vegada més per les superfícies buides, i la relació de l'objecte amb l'espai que l'envolta. Realitza una sèrie de natures mortes en les quals, gairebé amb precisió hiperrealista, mostra el tall d'una poma, un ou o un copa, evidenciant-ne la dimensió metafísica.

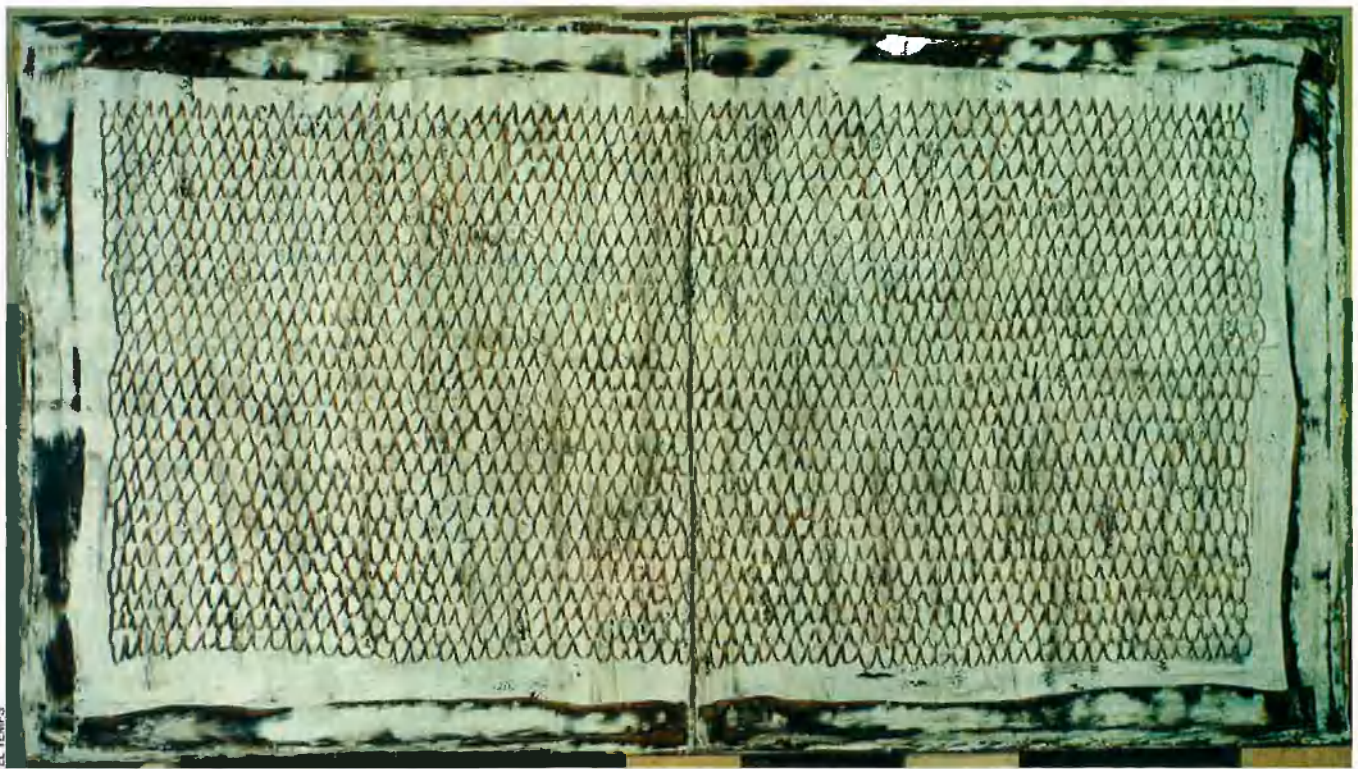
Als primers setanta, descobreix nove dimensions pictòriques a través del tema del paisatge.

El 1976 ingressa com a professor d l'Escola Superior de Belles Arts d Sant Jordi, a Barcelona. Quan l'Escola Superior adquireixi l'estatut de Facultat, n'esdevindrà catedràtic, el 1988, degà el 1992. El 1996 ingressa a la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando, de Madrid, amb el discurs "La mirada damunt el quadre. Nota sobre la (impossibilitat de) l'ensenyament de la pintura". I és que ell es considerava tan pintor com pedagog.

En el popular "Questionari Proust" que endegà el periodista Lluís Permanyer a la dècada dels setanta, va respondre: "El principal tret del meu caràcter? Tenacitat. La meua preocupació preferida? Pintar. El meu somni de felicitat? Sentir-me lliure. Els meus pintors preferits? Piero della Francesca, Cuello, Vermeer de Delft, Zurbarán, Monet Newman... El meu lema? La disciplina del meu treball."

A la dècada dels vuitanta li arribara els primers reconeixements oficials: el Premi Nacional d'Arts Plàstique (1981), la Creu de Sant Jordi (1985) i el Ciutat de Barcelona d'arts plàstique (2004). El passat mes d'octubre, en reconeixement a la seva trajectòria, li fou concedit el Premi Nacional de Arte Gráfico que atorga la Calcografía Nacional de l'Academia de Bellas Arte de San Fernando. El jurat va reconèixer la seva dedicació continuada a l'art gràfic en les seves diferents modalitats.

Les seves darreres retrospectives va ser al Centre Cultural Tecla Sala, de

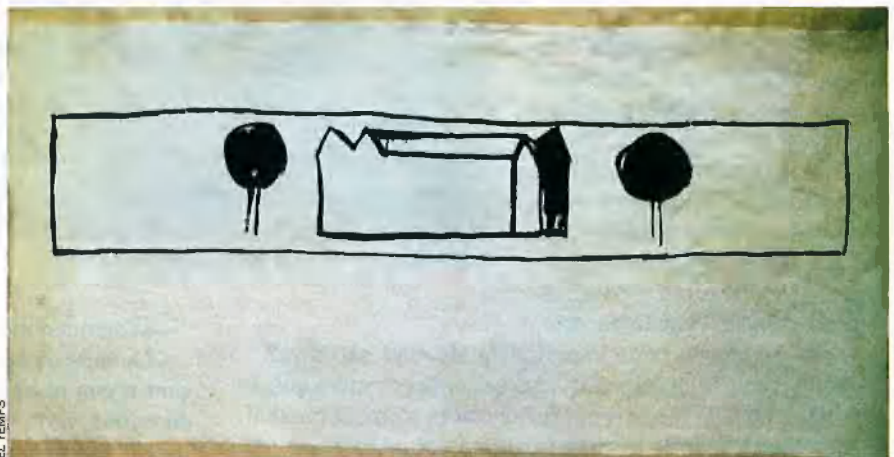
A dalt, *Paisatge de la Segarra*, segons Hernández Pijuan, pintat amb les cames en angle de 45 graus. A sota, *Dibuix sobre blanc*.

l'Hospitalet (1992), al MNCA Reina Sofia (1993) i al Macba (2003). El premonitori títol d'aquesta darrera, "Tornant a un lloc conegut 1972 - 2002", tancava el cercle d'una trajectòria que havia passat de l'informalisme de final de la dècada dels cinquanta a les mil·limètriques gradacions acompanyades de regles de medir dels anys setanta, els paisatges de xiprers, flors solitàries i sanelles dels vuitanta, i les matèriques superfícies arades per l'espàtula dels noranta.

En una darrera conversació casual, amb el crític d'art J. F. Yvars, verbalitzà el seu interès per la geometria de l'univers, "el conjunt de les combinacions impossibles que omplen de bellesa el nostre entorn". Petites estructures elementals que es juxtaposen al ritme d'una cadència infinita de motius bells. Aquí veia la raó del seu art, puntualitza Yvars, "imitar amb la nostra sensibilitat minvant la vivacitat inextingible de la natura".

A tall d'anècdota, el president de la Generalitat de Catalunya, Pasqual Maragall, va regalar un quadre d'Hernández Pijuan als prínceps d'Astúries amb motiu del seu enllaç.

Inspirat en l'austera espiritualitat de Zurbarán, la tensió espaciotemporal de Fontana, i el minimalisme expressiu

de Morandi, Hernández Pijuan ordinarà a partir de la dècada dels setanta un paisatge frontalment oposat al plenarisme presentista, farcit de sensacions intuïdes durant la seva infància al poble de la seva mare, a la Segarra. Es en aquest moment que adquireix una casa a Folquer, a la serra de Comiols. Es tracta d'un paisatge inusualment lluminós, pla i agrícola en el qual l'espai, la seva ordenació, l'aprofitament dels marges, els murs de divisió, els espais buits..., fins i tot la possibilitat de "seguir clarament el recorregut d'un ocell entre dos arbres" -com li agradava ressaltar- ens auguren una determina-

da concepció de la pintura que, per exemple, confon sobre la tela els conceptes de marc i tancat, o té summament en compte l'obertura de les cames de l'artista a l'hora de l'execució per determinar un *tempo* creatiu.

Precisament aquesta "teoria de les cames" el portà a desfilars de model d'Antoni Miró, al costat de Pep Guardiola i John Malkovich, a la passarel·la de Milà. I és que el modista es va fixar en la seva especial manera de caminar un dia que el veié sortir de la galeria Joan Prats. Ara deu estar amidant l'eternitat.

Ricard Mas